

Pajūrio naujienos

2025 05 27 An

ŠIANDIEN
„PAJŪRIO NAUJIENOSE“

Priedas
7-14 p.

Vakarų
Lietuva

Nebeprapaišins Rusijos
nebiometrinių pasų – 4 p.

Kretingiškieji muzikantai –
Europos orkestrų čempionato
prizininkai – 6 p.

Tarp dvaro parko gėlynų – ir Jurgio Pabrėžos palikimas

► Kretingos muziejaus Gamtos skyriaus vedėja Jurgita Tertelienė rodė atnaujintus gėlynus palei taką į Žiemos sodą, patikindama, kad naujovių bus ir kitose parko erdvėse.

Dariaus Šypalio nuotr. 2 p.

Tarp dvaro parko gėlynų – ir Jurgio Pabrėžos palikimas

► Gėlynų priežiūra ir lėšos jiems – muziejaus rūpestis.

Irena ŠEŠKEVIČIENĖ

► Kretingos dvaro parką šiandieną puošia 1 tūkst. 300 kv. m plotą užimantys gėlynai su vienmetėmis ir daugiametėmis gėlėmis, pasodintomis prie dvaro rūmų, greta alėjų. Parko erdves muziejininkai nuolat atnaujina: šią vasarą užsodins naujai atsivėrusią erdvę vietoje nugriauto sovietinio bendrabučio. Prie Amatų centro prieš kelerius metus Jurgiui Pabrėžai atminti buvo užsodintas prieskonių darželis su augalais, kaip manoma, išlikusiais iš jo paties įveisto sodo.

Prancūziški gėlynai – per brangu

Parko gėlynus ir naujai atsivėrusias erdves aprodydama Kretingos muziejaus Gamtos skyriaus vedėja Jurgita Tertelienė pasakojo, kad parke laukiama naujovių. Šis parkas grafų Tiškevičių laikais garsėjo nuostabiais prancūziško stiliaus gėlynais, tačiau artimiausiu metu jų atkurti neketinama.

„Tai būtų brangi investicija. Ne tiek patys augalai brangūs, kiek jų priežiūra, nes raštai buvo formuojami iš karpomų augalų. Priešais dvaro rūmus buvo suformuoti 4 ornamentuoti stačiakampiai, o ypač efektingai atrodė būtent tas, kurį pokariu sunaikino ir pastatė bendrabutį. Buvo nuostabus parkas, bet sovietų toks mentalitetas – dvarą ir jo valdytojus sumenkinti, užstatant beskoniais griozdais. Gaila, kad vis dar atsiranda žmonių, jaučiančių nostalgiją to laikotarpio statiniams. Grafų laikais šio gėlyno centre srovėjo fontanas su Galijoto skulptūra, o 4 kampuose – po skulptūrą, vaizduojančią antikines deives, jos simbolizavo skirtingus metų laikus“, – kalbėjo J. Tertelienė, patikindama, kad dabar buvusio fontano vietoje statybininkai užsės žolę, o muziejaus darbuotojos užsodins augalais palei buvusio fontano ribas.

Jos žodžiais, dvaro klestėjimo laikais visas rūmų parteris buvo

suformuotas taip, kad vieni augalai neužgožtų kitų. „Alėjoje liepos tebuvo vos 1,5–2 m aukščio. Palaipsniui teks visuomenę pratinti prie minties, kad reikės pašalinti liepų alėją, kur 80–90 proc. medžių yra išpuvę, ir, vykdant parko renovaciją, juos teks atnaujinti“, – kalbėjo muziejininkė.

Lėšas gėlėms skiria muziejus

J. Tertelienės žodžiais, gėlėmis parko erdvės užsodinamos iš paties muziejaus sukauptų specialiųjų lėšų: „Kasmet turime išsiversti su tokia suma, kokią mums skiria. Pernai per visą sezoną gėlėms buvo išleista apie 1,5 tūkst. Eur, šiemet kol kas teisleidome 100 Eur – pirpirkome vienmečių gėlių, kuriomis išpuošėme erdvę palei taką, vedantį Žiemos sodą rūmų link. Apsodiname žioveėmis, trijų rūšių kosmėjomis, gauromis, soruolėmis, ašuotėmis ir šalavijais“.

Parko augmenijos žinovė sakė, kad netolimuose jų planuose – užsodinti didesnius plotus daugiametėmis gėlėmis ir pertvarkyti gėlynus prie ligoninės, – šiuos norėtų labiau išplėsti miesto link.

Gėlynais jau daugel metų rūpinasi nuolatine jų prižiūrėtoja Ramunė Černiauskiene, o šiemet, pasak J. Tertelienės, per vasarą dar talkins 5 iš Užimtumo tarnybos atsiųstos moterys.

► J. Tertelienė sakė, kad Jurgio Pabrėžos sodelyje gerai prigijo augalai, kažkada įveisti paties mokslininko botaniko ir išsaugoti iš vienuolyno sodo.

Giminaitė perdavė kaip paveldą

Prie Kretingos muziejaus Amatų centro prieš ketverius metus, švenčiant Jurgio Ambraziejaus Pabrėžos 250 gimimo metų jubiliejų, buvo įveistas nedidelis gydomųjų ir prieskonių augalų darželis. Į tą sodelį buvo sugrąžinti senųjų kretingiškių išsaugoti ir iš kartos į kartą perduoti augalai iš paties J. Pabrėžos pranciškonų vienuolynė įveisto sodo. Buvo pasodinti: šalavijas, juozažolė, isopas, levandos, baltasis serbentas, atskiras plotas skirtas linams.

Šio darželio sumanytoja – Kretingos pranciškonų bažnyčios vargonininkė ir muzikos pedagogė Rasa Lapienė. Ji pasakojo, pirmiausiai prie savo namų pasisodinusi levandą, baltąjį šalaviją ir isopą, arba juozažolę, kurių jai perdavė garbaus amžiaus teta Regina Banienė. O šiai jie atitekę iš tolimos giminaitės, padėjusios pačiam J. Pabrėžai rūpintis augalais.

„Kartu su augalais mano tetulytei buvo perduoti ir griežti nurodymai, kaip tuos augalus sodinti: tarp augalų palikti erdvės ir jokiū būdu nesodinti vienu šalia kitų, kad nesusikryžmintų ir neišsigimtų. Ir dar prašė tų augalų perduoti kitiems žmonėms, išdalinau savo draugėms, o muziejuje dirbanti Jolanta Klietkutė pasirūpino, kad šie būtų pasodinti prie Amatų centro, kur vedamos edukacijos“, – pasakojo R. Lapienė.

Šiandieną, ji sakė, džiaugiasi, kad išplatino J. Pabrėžos įveistus augalus, mat žiemą jos darželyje kai kurie nušalo: „Net isopas, kuris įprastai nebijo šalčio, nors šią žiemą jo lyg ir nebuvo. Gal nepatiko pavasarinės šalnų. Visad žaliuodavo, vieną dieną žiūriu – visas nujuodavęs. Dabar pati vėl iš dovanotų draugėms įsiveisiu. Man svarbu žinoti, kad tai

► Augalais bus užsodinti kontūrai vietoje nugriauto bendrabučio, siekiant pažymėti buvusio fontano ribas.

yra paveldas. Levandų krūmeliai – žemi, neišvaizdūs, ne tokie, kaip dabar sodinami sodybose. Bet labiausiai mane žavi baltais žiedais žydintis šalavijas, tokių daugiau niekur nesu mačiusi. Iš vaistažolių darau mišinius, geriu arbatą“, – pasakojo R. Lapienė.

Vaistažolių sodas – ir prie gimnazijos

J. Tertelienė užsiminė, kad svarstoma – galbūt vertėtų J. Pabrėžos sodelį perkelti į etnokultūrinę erdvę prie Nasrėnų Vyskupo Motiejaus Valančiaus gimtinės muziejaus, kuris yra prijungtas prie Kretingos muziejaus. Tačiau R. Lapienė mano, kad sodelis turėtų vežėti Kretingos erdvėse, nes čia dirbo, gydė ir žmones mokė botanikas J. Pabrėža, o Nasrėnuose turėtų būti puoselėjamas M. Valančiaus atminimas.

J. Pabrėžai skirtas vaistažolių sodelis taip pat veši prie Pranciškonų gimnazijos, kur prieš 4-erius metus pedagogė Lina Jucytė iš Klaipėdos botanikos sodo parūpino 20 senųjų augalų, tarp jų – J. A. Pabrėžos vei-

kale „Taisyliu augyminis“ aprašytus, tokius kaip: vaisgina, juozažolė, čiobrelis, balža, mėlžolė, tvertikas, eraičinas, gvaizdė, sinavadas, šalavijas, briedgaurė, ašuotė, rasakila, plautė, austėja, klemalis, smilga, agurklė, levanda ir dumplainis.

J. Pabrėža Pranciškonų gimnazijoje mokėsi 1785–1792 metais, o Kretingos vienuolynė, apsisprendęs tapti pranciškonu vienuoliu tretininku, apsigyveno 1816-aisiais, gavo vienuoliškąjį tėvo Ambraziejaus vardą. 1817–1821 m. J. Pabrėža buvo pranciškonų išlaikomas Kretingos mokyklos kapelionas ir mokytojas, mokėjo 8 kalbas, dėstė lotynų kalbą, gamtą, geografiją ir tikyba. Jo gamtos pamokos vykdavo ne tik klasėje – su mokiniais braidydavęs po pievas, vaikščiodavęs po miškus, apžiūrėdavęs kiekvieną augalą. Šalia vienuolyno įsikūręs sodelį, tėvas Ambraziejus augino, tyrinėjo ir savo garsiajame botanikos vadovyje „Taisyliu augyminis“ aprašė per 60 rūšių augalų. Šiais augalais ir iš jų pagamintais tepalais jis gydė paprastus žmones.